

22/11

Den berömda lady Astor

UNDER mellankrigstiden var lady Astor ett sensationellt och festligt begrepp. Omätligt rik och Englands flottaste värdinna, den första kvinnan i underhuset, kristianscientist och nykterist, berömd för sina repliker, som efter tycke och smak kunde anses näbbigt dumma eller strålande kvicka. Under och efter kriget har bilden av denna dam förändrats; man har särskilt betonat att hennes slott Cliveden var mötesplatsen för dem som trodde på nazismens goda syften eller åtminstone på en uppgörelse med Hitler, och uttrycket "the Cliveden set" har blivit en synonym för eftergiftspolitikens anhängare. Nu har den första biografien av större format kommit: *Maurice Collis: Nancy Astor* (Faber and Faber, 21 shilling). Den är obetydlig och panegyrisk, men har ändå sitt intresse som tidsdokument.

Nancy Langhorne föddes i Virginia år 1879 som dotter till en rik företagare och godsägare; mr Langhorne's döttrar fick på myndighetsdagen 3 000 pund om året, "en mycket hygglig inkomst för sextio år sedan". Hon gifte sig först med en landsman, som genom sin alkoholism gjorde henne till nykterist, och sedan med Waldorf Astor, medlem av den gren av den ryktbara amerikanska kapitalistfamiljen som flyttat över till England och där adlats. Nancy Astor blev snabbt en av de ledande societetsdamerna i sitt nya hemland. Alla berömdheter, från kunglighet till respektabla författare, inbjöds till familjens fyra residens i London och på landet. Prakten och lyxen, antalet gästrum och antalet betjänter var enastående även i denna edwardiska period. Sedan mannen ärvt lordtiteln övertog lady Astor 1919 hans plats i underhuset och satt där till 1945 som konservativ medlem. Under det skedet nådde hon världsberömmelse.

Varför? Utan tvivel presterade lady Astor, trots sin allmänna obildning och motvilja mot studier, en del inlägg och insatser av värde i fråga om nykterhet, kvinnoemancipation, hälsovård och vågorenhet. Hon var modig, energisk och fylld av välvilliga om också vaga önsknings. Hennes berömmelse synes dock främst ha berott på en munter och fräck talförhet. Att denna rika, förnäma och paranta societetsdam var lika oförskämd som den värste karl väckte sensation, och samtidigt var kvinnligheten ett skydd som hon skickligt utnyttjade. Man väntade sig inte att höra något vettigt, men väl något skojigt, när lady Astor uppträdde, och därför blev det fullt hus både i parlamentet och på valmötet. Männerna var roade inför den lätt flirtiga näsvisheten och framfusigheten, och journalisterna fick lustiga historier att servera läsarna. Roligheterna var dock, att döma av biografins många exempel, ytterligt enkla och inte sällan tarvliga; till specialiteterna hörde att i nykterhetsdebatter antyda att motståndarna var drinkare. Den bästa historien jag läst om lady Astor finns inte i boken. I en underhusdebatt förklarar lady Astor patetiskt: "Jag skulle hellre begå äktenskapsbrott än dricka ett glas öl." Röst från en av de bakre bänkarna: "Ja, vem skulle inte det?" (Manligt flatskratt.)

Lady Astor introduceras i underhuset av Arthur Balfour och Lloyd George. Målning av Charles Sims.

Den dygdiga lady Astor flirtade smått med alla politiker och fann dem alla i grunden snälla; de instämde och såg förtjusta ut. Stödd av christian science-tron på att allt egentligen är bra och alla snälla drev hon flirten vidare till Gud,

11

Stalin och Hitler. Hennes intryck från en resa i Ryssland och ett samtal med Stalin är märkliga i sin fänighet. Vårre var att hon trodde även Hitler om gott och om möjligheten att tala honom till rätta. Hennes Clivedenkrets blev en förtätning av den okunnighet och den slappa optimism som förde till München och "fred i vår tid". Collis söker försvara sin dam med påståendet att Clivedenkretsen inte var organiserad eller systematiskt verksam. Det försvaret räcker inte långt; alltför många biografier och memoarer vittnar om det inflytande kretsen hade under illusionernas och eftergiftarnas år.

HERBERT TINGSTEN